

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt Primvm. Varij Nuntij destinantur, Concilium variis in regnis indicturi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

Contarenius Cardinalis Legatus interfuere. Huius Conuentus postulatio de Concilio Oecumenico in Germania habendo; & si hoc fieri nequeat, peculiaris Nationis Synodi. Cæsaris cum Pontifice colloquium Luca. Eiusdem ad Algerium infortunium. Initia dissidij inter ipsum & Gallia Regem. Auxilia à Pontifice suppeditata fœderi Catholicorum, ac bello in Turcas. Ab eodem proponitur Tridentum celebrando Concilio; & in Spirensibus Comitibus comprobatur. Diplomatis promulgatio.

CAPVT PRIMVM.

Varij Nuntij destinantur, Concilium variis in Regnis indicturi.

PONTIFEX quæ per Diploma præceperat perfecturus, decreuit in Senatu ^a varios Nuntios destinare, qui Concilium in Christianorum Prouinciis indicerent iis Principibus qui erant inuitandi, iisque Præsulibus qui conuocandi. Petro Vorstio ^b Belgæ, Episcopo Aquisi quem supra laudauimus, ea cura demandata apud Romanorum Regem, ceterosque Catholicos, & hæreticos Germaniæ Principes. Missus in Poloniam Pamphilus Strafoldus, ^c qui aliâ tempestate Epidauri creatus Episcopus. Ad Iacobum Scotiæ Regem perrexit Dionysius Laurerius Beneuentanus, Seruorum Ordinis Præses Generalis, cuius operâ fuerat vsus a Clemens in grauibus Pannoniæ negotiis transigendis, vir præclaræ pietatis ac doctrinæ, qui pro virili supremam sui Ordinis dignitatem respuens, meruit postmodum ad Ecclesiæ supremum Ordinem euehi. Lusitaniam adiuit ad hoc ipsum Hieronymus Capiteferreus Ricinientis, qui postea splendidiore ad Legationes missus, & ad publicarum rerum administrationem adhibitus, post decem annos Purpuram adeptus est. Pro Cæsare eiusque in Hispania Regnis datum negotium Ioanni Poggio, ibidem Apostolico Quæstori, qui multos post annos in illius Principis gratiam inter Purpuratos est coopertus. Regi Galliæ delegatus Rodolphus Pius, Carpensis, Episcopus Faentinus, ibidem tum id temporis Nuntius, cui ^{*} mox in Senatûm Vaticanum adlecto Cæsar Nobilis suffectus est. Præterea id ipsum indictum Italiæ Episcopis per minoris notæ ministros.

^a 12. Iulij 1536. vt in Actis Consistorial.

^b Mandata iis Nuntiis tradita, sunt in Volum. Biblioth. Vatic.

^c 30. Ianuar. 1540. vt in Act. Consist. d Vide Iouium in historia Seruorum, Garibertum & Vghellium.

^{*} 21. Decembris anno 1536.

² Facili negotio mandata perfecere Strafoldus, Capiteferreus, Poggius, & Laurerius. Huic postremo fuerat iniunctum, vt vbi Parisios

Rr 2 sios

1536. fios adiisset, sibi Francisci Regis operâ publicam fidem conquiret ab Henrico Britannæ Rege, quâ erat traiecturus. Sed contigit vt Parisiis Concilium * indixerit Scotiæ Regi, quò hic se contulerat, vt Magdalenam Francisci filiam sibi sponsam acciperet; quod coniugium, tametsi haud diuturnum ob proximè secutam sponsæ mortem, Angliæ Regi Scoti æmulo suspicionem iniecit, eumque à Rege Gallorum abstractum ad Cæsarem inclinavit.

* 18. Ianuarij an. 1537.

Indicti Concilij denuntiationem solenni ritu exceperunt tam ipsi Scotiæ Rex, quàm memorati Principes, eorumque ditionum Antistites, promptæque voluntatis obsequio Pontifici responderunt. Sed arduum supra cetera Vorstij negotium erat. Mandata igitur huic peculiaria tradita, præter communia reliquis Nuntiis præscripta. Vtrorumque hinc summam subiiciemus. Fuit illi impostum, ne cui prius per viam Pontificium Diploma traderet, quàm Romanorum Regi: cum à Capite initium indicendæ Synodi habendum esset.

Vt rem ageret de consilio Bernardi Cardinalis Clesij, qui à sua Ecclesia *Tridentinus* appellabatur. Erat hic Magnus Cancellarius, ac Præses Regij Consilij, atque in Regis tam gratia quàm existimatione supremus, incomparabili Religionis studio ac prudentiâ vir, qui certè, tametsi eam gloriam non obtinuit, vt dum viueret, eius vix compendiarium Ecclesiæ Vniuersitatem exceperit, & alter Sæculi Christiani Orbis euaserit; satis tamen meretur laudis, quòd eam quasi rem * præfagiens, meliorem in formam redegerit, adeoque exornauerit, vt postea tanto operi idonea visa fuerit.

* Præter Ciacconum, & Appendicem, Relatio Nicolai à Ponte, Legati Veneti apud Concilium tempore Pij IV.

Curaret, vt Rex ac Principes seu testimonio publico faterentur sibi Concilium indictum, seu id ipsum scriberent ad Pontificem. Et quò amplius cautum foret, inter familiares suos aliquem haberet cum legitima scribæ potestate, aliosque rei arbitros tamquam testes, qui postea certam fidem facerent, tam de indicto Concilio, quàm de rebus propositis ac responsis.

Vt singulis Concilium proponeretur iisdem, quantum ad res summam, verbis.

Vt à Patribus Purpuratis, quippe præcipuis Ecclesiæ Romanæ membris, publica testimonia indicti sibi Concilij non exigere, sed à cunctis planè reliquis Præsulibus.

Vt acciperet quæcumque scripto ad Pontificem ipsum mutanda traderentur, siue aperta, siue obsignata, ac Romam mitteret: non tamen denuntiationes, seu contestationes legitimas; caufatus à Nuntij fungi munere, non scribæ publici nec præconis.

1536.

Ut si quis quidquam obiiceret de Mantua pro Concilij Sede, responderet, id à Pontifice statutum ex consensu maximæ partis Germaniæ Principum, Regis Romanorum, ac ipsius Cæsaris, qui ob eam rem Pontifici, ac Vaticanis Senatoribus gratias solenniter egerat. Si quid aduersus hæc cuiquam occurreret, Pontifici per se proponeret, cum sui non esset muneris, iam decreta in consilium reuocare.

Ut tam ipse, quàm sui cauerent, ne cum hæreticis in disputationem venirent; cum experimento compertum fuerit, per eam inflammari iram, ac pertinaciam obdurescere: sed ipsis responderetur, cum iam Synodus immineret, posse pro se vnumquemque ibi quid sentiret expromere.

4 Præter ea quæ dicta sunt, cum paulò post à Pontifice missus esset Ioannes Moronus (tunc Mutinensis Antistes, ac postmodum præclarissimus Purpuratus, & inter præcipuos actores quos nostra Historia in theatrum adducet) ut apud Romanorum Regem Pontificius Nuntius moraretur, mandata pariter ad eandem rem spectantia detulit; ac speciatim illi iniunctum, ut homines delegaret, qui Episcopis Pannoniæ Concilium indicerent: de qua re meditate consultum fuerat, quòd illi contumaces in Pontificem essent, eoquæ intrusi auctoritate Ioannis Scepulij Sacris interdicti, & cum Turca fœderati. Nihilominus visum est satius, tam præcipuum nationis Christianæ membrum non omittere. Quòd si Romanorum Rex de eo expostularet, perinde quasi Ioannis potestas ita comprobari videretur; daretur responsum, ex duplici causa huiusmodi detrimentum euitari: Primò, quòd sacri Canones disertè docent, ex eo quòd Pontifex alicui tribuat in suorum diplomatum inscriptione Episcopatus alteriusve dignitatis titulum, non effici, ut eam ille dignitatem adipiscatur, nisi antea legitime eam possederit: Secundo, quòd in diplomatis Nuntio traditis, non propria eorum nomina, sed solum Ecclesiarum tituli apponebantur; ac proinde diplomata singula singulis legitimis Episcopis vniuscuiusque Ecclesiæ, quicumque tandem essent, scripta censebantur. Cum autem postea Concilium adirent, ibi tunc expendenda esse cuiusque iura ad singulos dignitatis titulos, adeoque ad ferendum suffragium. Per hanc occasionem haud tacuerim, paulò post compositam fuisse pacem inter Ferdinandum & Ioannem, cui ab altero concessa Regis nomen ac possessio illius Pannoniæ partis, quam tunc Ioannes obtinebat; sibi tamen ab Ferdinando successionis iure retento, sed cum ea conditione, ut vbi Ioanni Regi proles vi-

14. Octobris anno 1536.

R r 3

rilis

Historia
Concilij
Tridentini
1536
V

3536. rilis superesset, in eam transfret hereditas Dacia; & cum pactio-
mutua se aduersus Turcam tuendi. Quare Ioannes cum Ecclesia in
gratiam rediit: verumtamen haud consensit postea Ferdinandus,
vt ille pro legitimo Rege haberetur, donec contracta pacificatio-
nis promulgationem præstaret, à se flagrantissime concupitam, &
à Ioanne diutius retardatam, ex causis quas in Historiæ progressu
subiiciemus.

Hoc de Pannonia negotium, vt dictum est, Nuntio apud Fer-
dinandum degenti datum, non autem Vorstio, ne ab itinere deli-
nato diuerteret. Dedit tamen is operam, vt Episcopis Inferioris Ger-
maniae, vnde ortum ducebat, Synodus indiceretur, sed non item
Mariae Reginae, viduae relictae à Ludouico Pannonum Rege, foror
Caesaris, & quæ ipsius loco eas Prouincias administrabat: idque et
eo, quòd ipsi Caesari, earum Prouinciarum Domino, Concilium
indictum fuerat; adeoque solum oportebat eam rogaret, vt mane-
re suæ ditionis Episcopos mitteret.

Hæc Vorstius mandata pro Catholicis accepit; alia verò pro he-
reticis tradita: atque in primis, vt cum Saxoniae Septemuiro scilicet
gereret ex præscripto consilioque Georgij Ducis, tunc vel maxime
Religionis studiosi, geminoque stabello etiam inflammati, duobus
scilicet præstantissimis viris quos apud se retinebat, Ioanne Flugio,
Scombergij Purpurati consanguineo, qui postea insignis Antistes
Herbipolensis fuit, & Ioanne Cocleo, Lutheri antagonista. Vt eo-
dem pacto consiliis Moguntini Cardinalis plurimum deferret in
agendo cum Septemuiro Brandeburgico, illius fratris filio, qui ma-
terno, vt narrauimus, impulsu nutare in Religione videbatur.

Cum hisce mandatis discessit Vorstius autumno ineunte: &
credi vix potest quanto cum plausu Viennæ fuerit exceptus à Fer-
dinando Rege cunctisque Catholicis Superioris Inferiorisque Ger-
maniae, qui & Pontificis studium in astra sustulere, & responsis ob-
sequentissimis voce ac scripto se obtemperaturos, adituroque Con-
cilium promiserunt.

Adeo veritati aduersatur id quod scribit Suauis, visam fuisse
cuique mediocri ingenij importunam Concilij promulgationem
eà tempestate, quâ nouum bellum ardebat inter Carolum V. &
Franciscum I. in agro Pedemontano, in Gallia Narbonensi, in
Franco-Belgica; vt potius omnes consenserint re ipsa conficien-
dam Synodum, quidquid tandem obstaret, aliter de Germania
actum foret. At malitia est, quò magis adspectabilis eò magis ce-
ca, ab eodem planè scriptore, qui pluribus in locis & paucas ante
paginas

* Ex pluri-
bus literis
Nuntij ad
Pontificem,
& ad Am-
brosium Ri-
calcatum,
qui à Secre-
tis illi erat.

paginas narrauerat, inuistâ excusationis coloratâ notâ, causas quæ
 Clementem permouerant vt abstineret ab indicendo Concilio vs-
 que ad pacificationem inter duos Principes, nunc Paulum vitupe-
 rari, quòd ante pacificationem indixerit: qua in re consilium Pon-
 tificis fuit, in conspectu Christianæ Reipublicæ, Sedis Apostolicæ
 moram purgare. Num ipse per otium ac voluptatem spectabat dis-
 cordiam, quòd vel denuntiatio Concilij foret irrita, vel in promptu
 esset honesta species dissoluendi prout liberet Concilij, atque in-
 terim illud milite muniendi, vt Suavis comminiscitur? Varias
 equidem literas hîc proferrem Triuultij Cardinalis, atque Legati
 in Gallia, & Guidiccioni in Hispania Nuntij, cui ea cura delata,
 postquam Caracciolus Legatus à Cæsare ad Insubria Præfectorum
 missus est; ex quibus apparet indefessa solertia ac diligentia iussu
 Pontificis impensa, vt pacificatio impetraretur, nisi luculentissimæ
 huiusce rei testificatio eunctorum auribus insonuisset, à Triuultio
 habita Gallorum Regis impulsu coram Principum Oratoribus,
 qui huiusmodi Consiliis intererant.

Ad Vortium reuertamur. Præter procliues Catholicorum ani-
 mos in Concilium, haud iniquè affectum nactus est Georgium
 Brandeburgicum, qui tamen humana Diuinis antehabebat. Vnde
 apud Nuntium Vergerium mutatam à se Religionem excusarat,
 quòd suis populis gratificaretur: sed inter humana ita priuatis stu-
 debat, vt publica nequaquam negligeret, adeoque impensius
 præoptabat concordem nationem suam, quàm liberam ab om-
 ni suprema potestate factionem suam. Propensiotem etiam adhuc
 Norimbergensem Senatam comperio: nolebant tamen hi quid-
 quam polliceri, nisi auditâ prius sanctione Cæterus Smalcaldici, hoc
 est, Lutheranorum Areopagi. E diuerso tantumdem offendit per-
 uicaciam in reliquis illarum partium Principibus, nimirum in Se-
 premuiro Saxonie, & Hassie Lantgrauiò. Ille quidem publicam
 Nuntio concessit fidem immunitatis per suas ditiones, non tamen
 secum colloquium, allatâ per literas excusatione. Cum acturus
 esset Nuntius, quantum audierat, de rebus ad omnes Smalcaldicæ
 federatos spectantibus, haud futurum sibi consentaneum fuisse,
 certam illis inconsultis responsum ipsi reddere: Proinde eum
 hortati, vt illuc se conferret, vbi mox omnes ad deliberandum
 erant adfuturi: Polliceri postremò, nihil se prætermisurum, quâ
 priuatis quàm publicis officiis, quod in Dei & Euangelij gloriam es-
 set futurum. Anceps tunc animo nutauit Nuntius, an eò iturus
 esset, cum de hoc mandata Pontificis nihil dicerent, consuluitque
 Mogun-

1536.
1537.

* Extat in
 scripturis
 Burghe-
 rum.

a Vorkin-
 ad Recale-
 riu 14. Mar-
 tij 1537.
 b 2. Februa-
 rij an. 1537.

Historia
 Concilij
 Tridentini
 Lib. 4.
 Cap. 1.

1537

Moguntinum; qui haud dubitanter eundem suavit; adiecitque, nisi irret, ipsius nimia seueritati vertendum quidquid infra votum accidisset; adeoque minus esse reprehendum, alicui haereticorum inurbanitati se exponere, & alicui apud Aulam obretractationi ex leui dignitatis dispendio, quam apud omnes Christianos infamiae, ex praepedita Ecclesiae concordia ob dignitatis obseruantiam inflexibilem: praesertim cum ibi quoque interfuturus esset Mathias Heltius, Caesaris Procancellarius, ab eo missus cum praualdis mandatis ad assensum à Lutheranis eliciendum. Quod prosperi successus spem faciebat, à quo semper rei gestae oritur commendatio; atque utcumque res cederet, commune illi cum Caesare periculum repulsae futurum; ac proinde eius ignominiae, quaecumque tandem foret (quippe cum tanto Principe diuisa) tum grauitatem tum exprobrationem diminutum iri. Mense igitur Februario anni 1537. perrexit Vorstius Smalcaldam, oppidum modicum quidem, sed munitum, montibusque circumseptum, ad finem celeberrimae Hercyniae syluae situm, adeoque parem tot belluarum conuentui sedem; cum eo, praeter multos Principes, Protestantiumque Ciuitatum delegatos, confluisissent tunc illius sectae antesignani, Lutherus, Melancthon, Pomeranus, Bucerus, Urbanus Regius, aliique complures, tamen minoris famae, non minoris quidem impietatis Nuntius verò, & Caesaris Orator eodem ibi hospitio suscepti.

CAPVT II

Quid Smalcaldae Vorstius & Heltius egerint; & quid ab illorum Cœtu responsum.

Solicite Nuntius dedit operam, vt Saxonem alloqueretur: sed is eodem praetextu, quo antea suis in ditionibus, hic etiam colloquium recusauit: causatus rem, quantum ipse censebat, communem esse Cœtui vniuerso; proinde magis esse conferendum, vt ad illum iunctim referretur. Obiecit Vorstius, data sibi esse mandata, nuntiosque peculiare à Pontifice ad Septemvium, aliosque ex Principibus, non item ad Conuentum vniuersum; adeoque ipsi seorsim esse reddendos. Ita demum admissus coram Ducis consilio, duo Pontificis diplomata tradidit; alterum tanquam Septemviro, alterum tanquam Principi Saxonici circuli, futurumque Concilium indixit. Assurgens Saxo, ac subridens accepit diplomata; atque vt erant obsignata, super mensa reposita, postea cum iisdem Consiliariis secessit: pauloque post per eundem